

Kaj Ádám

Tarantella

A XIX. század költőnői

Fassbinder és Weöres alapján

A szerző ünnepélyesen kijelenti, hogy a műben minden Berzsenyi ellen megfogalmazott vád fikció, a valóságban szereti és tiszteli a klasszikus költő életművét.

Személyek:

Dukai Takách Judit

Lónyay Erzsébet Psyché

Játszódik 1817-ben, a Vas megyei Dukán.

ELSŐ JELENET

A játéktér közepén ágy, fehér lepedővel, fehér takaróval, fehér párnával. Jobb oldalon egy thonet szék, bal oldalon mikrofonállvány. Az ágy mögött óriási Goethe-poszter. A ágy mellett a padlón fehér szigetelő szalagok jelölik a lehetséges járási irányokat. Dukai Takách Judit – sárga mellényben – az ágyon fekszik, mint egy kiterített halott. Kezében Az ifjú Werther szenvedései. Ez a kép fogadja a közönséget. 7 óra 7 perckor nézőtér-sötét, közben Dukai szavai: „1817. Egy Vas megyei birtok Dukán. Holdfény.” Ahogy a végére ér a mondatnak, följön a fény, és Dukai már az ágy szélén ül, kezében a regénnyel.

DUKAI

„Minden csendes körülöttem, és a lelkem is nyugodt. Köszönöm, Uram, hogy még az utolsó percekben is ilyen melegséggel, és ilyen erővel ajándékozol meg.

--Az ablakhoz lépek, életem, és az elvonuló viharfelhőkön keresztül kémlelem az ég magányos csillagait. Nem, nem fognak lehullani. Az Örökkévaló ugyanúgy a szívén viseli őket, mint engem. Most a Göncölszekér csillagrúdjait nézem, a legkedvesebb csillagképemét. Amikor eljöttem Tóled, és kiléptem a kapun, a Göncölszekér ott volt fölöttem. Hajnali részegségben, karomat kitárva, gyakran néztem föl e jelre, amit az akkori boldogságom szent jelképévé avattam. És még mindig az – Ó, **Berzsenyi**, minden rád emlékeztet. Mindenhol ott vagy. És mint a kisgyerek, nem ragadtam-e mindent magamhoz, amit te, Szentség, megérintettél. -- Azt akarom, hogy az út mellett, vagy egy elhagyatott völgyben temessetek el, hogy a pap vagy diakónus keresztet vetve menjen el e megjelölt kóhalom mellett, és a samaritánus megkönnyezze azt. -- Íme, **Berzsenyi**. Nem borzadok meg e fagyos és borzasztó kehelytől, amiből a halál bódító szerét kell kiinnom. Te adtad a kezembe, de nem félek. Mindet! Fenékig!”¹

Dukai ezután megpróbálja elválni a torkát. Az egész próbálkozás groteszk és nevetséges. Psyché jön. Tótalfény.

PSYCHÉ

Mi ez a szentimentalista baromság? Ez már a romantika kora!

¹ Goethe *Az ifjú Werther szenvedéseinek* utolsó bekezdése, saját fordításban.

DUKAI
Csak azért is!

Dukai megismétli az előző bémázást, de ezt már Psyché sem hagyja annyiban. Odaugrik, és megpróbálja elvenni Dukaitól a kést.

DUKAI
Mit csinál?

PSYCHÉ
Adja ide!

DUKAI
Hagyjon békén!

PSYCHÉ
Még megszúrja magát vele.

DUKAI
Dukai Takách Judit nem szúr. Vérfürdőt rendezek! És ha nem enged el azonnal, a maga vére is folyni fog. Mindenütt vér lesz. Vér! Vér! Véééérrrrrr... Blut!

Közben sikerül Psychének elvennie a kést.

DUKAI
Nekem úgy is jó, ha maga csinálja. (*patetikusan letérdel*) Szúrja csak ide. (*megetorpan*) Várjon egy pillanatot. Ez a mellény se kell. Csak tompítja a szúrást. Azt akarom, hogy gyorsan végezzen. Különben megkérdezném, hogy hívják, de erre a pár másodpercre igazán fölösleges megismerkednünk.

PSYCHÉ
Már pedig ezért utaztam ide. Hogy megismerkedjünk. Egyenesen Sziléziából. Végre személyesen is találkozni akartam a pártfogómmal. És milyen szerencse, hogy nem halogattam tovább az utazást. Egyébként ennek a késnek olyan tompa a hegye, hogy csak vakarózásra jó.

DUKAI
Eredetileg pisztollyal akartam csinálni. Ahogy a regényben is... Az ifjú Werther szenvedései. De egyik szomszéd se adta kölcsön a sajátját.

PSYCHÉ
Nem is kíváncsi rá, hogy ki vagyok? Nem akar találgatni?

DUKAI
Bizonyára valamelyik levelezőtársam. Sziléziából.

PSYCHÉ
Kramówból, egészen pontosan. Bár ott csak pár hónapja élek. De nem vagyok biztos, hogy erről a költözésemről írtam volna Önnek.

DUKAI
Megmondom én, ki maga, mégpedig az egyik verse alapján, amit elküldött. Gondolom, csatolt a leveleihez. (*Psyché bölint*) Jó a memóriám, szinte azonnal megjegyzek mindent, amit látok vagy olvasok. Kezdjen el egyet, és én befejezem majd.

PSYCHÉ

Tetszenek az ilyen játékok. Ha felkészült: Álmomban falumban / Jártam jeltelen, / Mint Elysiumban...

DUKAI

Túl könnyű! Psyche, nem tetem, //Akkor hát Ön az!// Szita-szárnya sintsen, //Sajnálom, hogy így találkoztunk, nehéz időszakon megyek keresztül// Könnyebb mint a moly, //Szégyellem magam, anynyira szégyellem magam// Hogy árnyat se hintsen. //Most bizonyosan csalódott. Több száz kilométert utazott, abban a reményben, hogy a mentora épelméjű, és ehelyett talált egy őrült nőt, aki regényből akarja megtanulni az öngyilkosságot, de még arra is képtelen, hogy elvágja a saját torkát. Pedig hányszor vágtam tyúkot.

PSYCHÉ

Ne érezze rosszul magát, szeretem az őrülteket. Igazából magam is őrült vagyok. Mert mi is az őrület? Az a fajta bátorság, ami olyan dolgokhoz kell, amit a hétköznapi emberek álomnak, képzelgésnek, vagy fantáziának neveznek. Az őrület a művészek bátorsága. Ezért se becslöm sokra Goethét. Ahogy látom, Ön éppen fordítva van ezzel.

DUKAI

És miért ilyen ellenséges velem?

PSYCHÉ

Mert nem tudom elképzelni, hogy valaha is utánozza a regényhősét. Ahhoz nem elég őrült. És erről személyesen is meggyőződhettem.

DUKAI

Azt akarja mondani, hogy találkozott Goethével?

PSYCHÉ

Pár éve, amikor Weimarban voltam. De nem túl izgalmas történet.

DUKAI

Végül is csak a legnagyobb kortárs költővel találkozott. Kazinczy tőből kitepné a kezét, csak hogy egy asztalnál ülhessen velem.

PSYCHÉ

Az emberről beszéltem, nem a műveiről. Higgye el, maga Goethe úr nem olyan érdekes jelenség. Egy két lábon járó tiltótábla: ezt nem szabad, azt nem szabad. Rémes. Az ember még akkor sem tudná otthon érezni magát nála, ha megszakad. És az a Faust! Hány éve is írja? A végén az ördög sem fogja olvasni.

DUKAI

Azért mégsem várhatja el egy ekkora tekintélytől, hogy úgy viselkedjen, mint egy kamasz fiú. Nála biztosan nem ilyen fogadtatásban volt része...

PSYCHÉ

Hallott már Hölderlinről?

DUKAI

Azt tudom, hogy Batsányi fordított tőle pár verset, de nem olvastam őket.

PSYCHÉ

Nem sokkal a weimari látogatás után Tübingenbe utaztam. Ott lakik ez a Hölderlin, egy asztalosmes-

ter gyámságára bízva. Állítólag húsz éve ki se mozdult a toronyból, ahol lakik. Egész nap angyalok és démonok között mászkál, és magában beszél. És jól gondolja, az emberek azt mondják, őrült. Elmentem hozzá. Amikor meglátott, odajött, és egy kendővel elkezdte csapkodni a mellkasomat és a vállamat. Az asztalos szerint a démonokat űzte el, és a géniuszokat árasztotta rám. Ezután felolvasta a saját verseit. „Goethe előtt mélyen meghajlok, de annak a nyomorult eszelősnek rongyos líráját, csak azt vágyom hallani.” De ha még mindig zavarja, hogy úgy találtam, ahogy, szívesen megismétlem az antrémat.

DUKAI

Csak annyit mondtam, biztosan csalódott bennem. Pártfogóként keresett meg, de ezek után nem hinném, hogy pont tőlem fogadna el tanácsokat.

PSYCHÉ

Butaság. Igaz, hogy meglepődtem egy pillanatra, de nem a látvány, hanem a kora miatt. Furcsa, de sokkal idősebbnek gondoltam, legalábbis nálam idősebbnek.

DUKAI

És miért?

PSYCHÉ

Aki ilyen sikeres, aki ilyen – őrült... az ilyen ember általában idősebb.

DUKAI

Ezt bőknak veszem. Akkor mit szólnál, ha tegeződnénk? Hiszen majdnem egyidősek vagyunk. Te mikor is születted?

PSYCHÉ

Kilencvenötben.

DUKAI

Ezt a véletlent! Én is kilencvenötös vagyok. És melyik hónap?

PSYCHÉ

Január. Január huszonhét.

DUKAI

Én augusztus kilencedikén.

PSYCHÉ

Oroszlán vagy? Nem gondoltam volna...

DUKAI

Te pedig...

PSYCHÉ

Vízöntő.

DUKAI

Nem nagyon értek az asztrológiához.

PSYCHÉ

Én is csak az apám miatt.

DUKAI

Mesélhetnél a családotról. Meg úgy általában magadról. Az meg bor és pálinka mellett dukál. És a pertut is meg kell innunk! (*indulna*) Ajjaj, hogy én erre nem is gondoltam. Borzasztóan szégyellem, de a kamra teljesen üres. Azt hittem, ma megölöm magam, és soha többé nem fogadok vendégeket. Baj lenne, ha holnap ismerkednénk? Mondjuk délben? És akkor főzök ebédet is. Ne haragudj a szét-szórtságom miatt. Holnapra rendet rakok. A fejemben is. Ígérem. -- Ilyen egy bolond éjszakát. Nem is. Ilyen egy – őrült éjszakát! Te hoztál vissza az életbe, Psyché. Ha te nem jössz...

PSYCHÉ

Azzal a késsel túl sok kárt nem okoztál volna magadban, szerencsére.

DUKAI

Akkor is. A látogatásod volt a megmentőm, és te voltál az én őrangyalom. Most újra kedvet érzek az élethez, és már nem is szégyellem magam. Nem tudom, kinek kell megköszönnöm, hogy ki küldött téged, ki miatt sodort erre a szél, de legyen áldott ezerszer a neve.

PSYCHÉ

(*magának*) Kisfaludy Károly.

Sötét. 6/8 ütem.

MÁSODIK JELENET

Másnap délben, ugyanott. Időjáték: Dukai és Psyché helyet változtat. Mindkettő kezében boros pohár.

DUKAI

A megismerkedésünkre!

PSYCHÉ

A költészetre!

DUKAI

És a költészetre!

Koccintanak.

DUKAI

És tényleg ne haragudj a tegnapi miatt. Nagyon szégyellem magam. De örülök, hogy most itt vagy. Újra. És olyannak látsz, amilyen valójában vagyok.

PSYCHÉ

Túl sokat foglalkozol mások véleményével. Engedd el magad. Elvégre ez a te házad, otthon vagy. És nincs itt férfi, akinek tetszeni akarnánk. Tekints rám barátnődként.

DUKAI

Furcsa, gyerekkoromban voltak utoljára lány barátaim. De így visszagondolva, nem is voltak igazán azok. Állandóan versenyeztünk egymással. A nálunk szebbeket irigyeltük, és lenéztük a nálunk csúnyábbakat. Ilyenből sohasem születik barátság.

PSYCHÉ

Én nem akarok versenyezni veled. Azt akarom, hogy a nővérem legyél, de ne a test, ne a vér szerint,

mert az csak kötelességekkel jár. A lelki társamul akarlak fogadni, ahol nincsenek földi mércék, csak elvek és eszmék, amikért együtt lelkesülhetünk. Ahol a költészet uralkodik! Igen, a költészet forraszt minket családdá, általa leszünk egymás nővérei. A költészet nem ismer korlátokat, ott nincsen ruhaméret, szabályos vagy szabálytalan, tiltott vagy lenézett.

DUKAI

Szép gondolat. De mégis, ez a te – ars poeticád valahol sántít. A költészetben is vannak szabályok, strófák és rímképletek. Ez a szükséges mérce, ennek segítségével tudjuk lemérni a vers értékét, és az írójának tehetségét. Nem mindenkit bír el a Parnasszus.

PSYCHÉ

De te kezet nyújthatsz, és felsegíthetsz. Persze csak ha akarsz. Ha valóban a barátnőm akarsz lenni.

DUKAI

Másra se vágyom.

PSYCHÉ

Akkor ígyünk.

DUKAI

Csókolj meg.

PSYCHÉ

Tessék?

DUKAI

Másra se tudok gondolni, mióta itt vagy.

Sötét. 6/8 ütem. Majd fény.

PSYCHÉ

Férfi miatt csináltad?

DUKAI

Micsodát?

PSYCHÉ

A tegnapit.

DUKAI

Igen.

PSYCHÉ

Szeretted?

DUKAI

Nem tudom.

PSYCHÉ

Szerintem nem. Ha igazán szerelmes lettél volna, találsz hatékonyabb módot is az öngyilkosságra.

DUKAI

Ez a divat. Mindenki így csinálja.

PSYCHÉ

Pont ezért. Egy regényhóst másol fél Európa. Ez csak póz. Egy jajkiáltás, hogy vegyenek észre. Pár napos hírnév, a gyilkosságtól a temetésig. Egyedül Werthernek sikerült sárga mellényben bevonulni az irodalomba, de milyen szomorú, hogy ő sohasem létezett, és így a halála sem volt igazi.

DUKAI

Azt mondtad, te nem ítélsz.

PSYCHÉ

Judit, ez nem is ítékezés. Csak fel akarom nyitni a szemed. Hányan vannak még rajta kívül is? Tegyük fel, hogy nem jövök, vagy csak később érek ide, és sikerül a próbálkozásod, elvágod a torkodat, és folyik a véred, percekig vergődsz, mint a partra vetett hal, szenvedsz, és a legszörnyűbb, hogy senki sincs, aki a kezdet fogja. A holttestedet csak pár nappal később találják meg, addigra már elkezd bomlani, talán a szomszéd macska, aki a résnyire nyitva hagyott ablakon belopózott, még eszeget is belőle. Az egész ház az oszló tetemedtől bűzlik. A gyászhuszárok befogják az orrukat, és káromkodnak, hogy ilyen mocskot hagytál magad után. A környéken egyből pletykálni kezdenek az esetről, először csak a falusi asszonyok, majd szépen betör a városokba is, végül már a fényes szalonokban is ezen csámcsognak a grófok és bárókisasszonyok, persze az egész történetben szerencsétlen buta lánynak leszel beállítva. A templomkertbe nem temethetnek, mert az öngyilkosság Isten ellen való véték, és hiába a nemesi rangod, családod egyházi kapcsolatai, akár csak a köztörvényesnek vagy a komédiásnak, a te nyughelyed is a falon kívül lesz. És mit gondolsz, hogy fog gyászolni a szerelmes férfi, aki miatt mindez történt? Sőhajt egyet, kár érte, nyugodjon békében, majd megvonja a vállát, és már bújjik is vissza az ágyba az új nő mellé.

DUKAI

Ez szívás.

PSYCHÉ

Ez az igazság. De ha életben maradsz, még mindig írhatok egy verset arról a majomról.

DUKAI

És én ezért a sötét és haszontalan jövőért áldoztam volna föl magam. Csak még hálásabb vagyok érted, Psyché. Nem tudom, hogyan köszönjem meg neked. Csüggeni fogok rajtad, és minden kívánságodat lesni fogom, egyetlen percre sem mulasztok el hálásnak lenni. -- Csókolj meg.

6/8.

DUKAI

Mesélj magadról! Kik a szüleid? Élnek még? Vannak testvéreid?

PSYCHÉ

Kis mohó, olyan vagy, mint az újszülött. *(Iszik)* Rendben, mesélek magamról. De utána, ígérd meg, hogy te is mesélsz arról a férfiről.

DUKAI

Legyen. És mi lenne, ha játszanánk? Költői versenyt! Te is mesélsz, én is mesélek, de versben, most költve, fejből, papír nélkül.

PSYCHÉ

Van megadva strófa, szótagszám?

DUKAI

Freie Improvisation, ohne Form.

PSYCHÉ

Ja, mein Schatz!

Felmenőm cigánykirály,
S van grófi ág
Apám után,
Aki csillagász,
Szegény anyám
ezért szökött,
hogy ily lökött
urától messze,
cigány szeresse.
Én anyámmal éltem ott,
míg elhagyott,
szegény halott.
A szomszéd cipész
Nevelt, mint csibét,
Unokája
Kapott rá a
számra, azóta
ő is poéta.
Apám, ki újra nősült,
Fején ősz ült,
majd megőrült,
hogy perlekedjen
és ő neveljen,
majd vérszagot,
s baltát kapott
úgy futottam én,
már várt a néném.
Így lettem az új Ráhel
Sógorkám el –
Ám nem vált el,
Így kompániánk
Szült sok vitát,
Lett abortuszom,
Zúzta friss húsom,
S mert látta más is,
Elküldött máris.
Már zárt a bajor zárda,
Makulátlan
Új családfa,
Majd lányszöktetés,
Goethénél evés,
Hiába vers,
Levesbe ment,

Mert a díj ezért,
Hogy új férj kefélt.

DUKAI

Jaj, szegényem, micsoda sorod volt, mennyire szánlak, sajnállak érte.

PSYCHÉ

Szánni csak azt kell, aki képtelen változtatni a sorsán. Most itt vagyok nálad, az ország másik végén. Szabad akaratomból. Pedig férjem van. És mondhatnád azt, hogy egy feleségnek a férje mellett a helye, vagy, hogy pontosan fogalmazzak, a konyhában, ahova száműztek minket. – Dél múlt. Most főzhetném neki az ebédet, délután pedig kimoshatnám az alsóneműjét. De nem teszem, és a férjem ezt nem is várja el tőlem. Tudja, hogy engem nem lehet megkötni, mint a kutyát. Azelőtt sokan megpróbálták, de mindig elszöktem. Ettől a szabadságtól sohasem tudtak teljesen megfosztani. Ezért sincs szükségem a szánalomra. Akkor sajnálj, ha majd önként kötök póráz a nyakamra, erre viszont nem sok esélyt látok. Talán a cigányvér miatt van így, nem tudom, de egy biztos, a póráznál semmit sem utálok jobban.

DUKAI

És a férjed... Szereted?

PSYCHÉ

Nem jobban, mint mást. Kedves, intelligens ember. Öngyilkos azért nem lennék miatta, ahogy senki másért sem.

DUKAI

És csináljátok – azt?

PSYCHÉ

Szoktuk, igen. De miért érdekel? Mindez most nem számít. Most csak mi vagyunk ketten. Hallod, Judit, csak mi létezőnk most.

DUKAI

Ne haragudj. Nem tudom, miért kérdeztem. -- Furcsa. – Olyan, mint egy szúrás. – Szúrást érzek a mellkasomban.

PSYCHÉ

Lehet, hogy egy karcolás tegnapról.

DUKAI

Egy karcolás? Az tud a legjobban fájni.

6/8 ütem.

PSYCHÉ

Most te jössz.

DUKAI

Hófehér lepedőt húzott
ágyamra kuzinom, néném,
s jött sorban hófehér dunyha,
hófehér párna a fejnek,
és díszként hófehér bőröm.

Néném szolt: Jó éjt! Mars aludni!
Majd benézett bátyám is később,
kuzinom férje, a költő,
mondta, hogy jól betakargat,
és úgy nem kell ruha sem rám,
de ha fázom, odabúj mellém.
Reggelre hófehér párna,
és hófehér dunyha alatt,
jaj, vérvörös volt a lepel.

Így kerültünk vérrokonságba. Tizenhárom éves voltam akkor. Az este történetek azután rendszeressé váltak, persze más fajta stúdiomokba is beavatott. Tőle tanultam először költészetet. Ő lett a mesterem. A mesterem és a szeretőm. Az unokanővéretem, aki analfabéta volt, mélységesen lenézte. Nem tudom, hogy volt-e közöttük valaha is szerelem, de ha volt, emiatt múlhatott el. Én meg fiatal voltam, ha nem is különösen szép. És az se volt utolsó szempont, hogy a soproni líceum diákja voltam, ahogy annak idején ő maga is. Teltek az évek, és minden tökéletes volt. Még verset is írt hozzám. Az unokanővérem, szegény, pedig semmit sem sejtett. Aztán pár hónapja lesújtó kritika jelent meg a kötetéről. Kőlcsey írta. El tudod képzelni, hogy reagált. Úgy érezte, hogy Kazinczy is benne van, hogy az ő pártfogója is elárulta, akiben annyira bízott. Attól a naptól kezdve hagyta a versírást, és elhatározta, hogy addig nem nyugszik, amíg méltó választ nem ír Kőlcseynek, és közvetve Kazinczynak. Sohasem volt könnyű természet, de most egyenesen durva és agresszív lett.

PSYCHÉ
Bántott téged?

DUKAI
Kezdetben nem. Közben pontosan tudtam, hogy az is szörnyen zavarja, hogy sikeresebbnek tart magánál. És tudod, hogy milyen büszke a férfi. Mindjárt úgy érezte, hogy kicsúszik az irányítás a kezei közül. Elkezdte demonstrálni a férfiúságát, hogy ő a főnök. Egyre durvább és durvább lett, nekem pedig kezdett elmenni a kedvem az egésztől. Aztán, amikor nem akartam már, gondolta, minden mindegy, ő akkor is a magáévá tesz. És valóban, úgy hágott meg, mint bika a tehenet. Ekkor döntöttem el, hogy végzek magammal.

PSYCHÉ
De most itt vagyok veled. Senki sem bánthat többé. Egyetlen férfi sem nyúlhat többé hozzád. Mostantól én vigyázok rád.

DUKAI
Költözz hozzám! Meg se kérdeztem, hogy van-e szállásod.

PSYCHÉ
A fogadóban vettem ki szobát.

DUKAI
Hagyd ott, és költözz hozzám. Így lesz a legjobb. Én pedig segítelek a pályádon. Arra van szükséges most, tudom. A pályakezdőnek minden támogatás fontos. Majd én megismertetlek mindenkiel, aki számít. Írok Kisfaludynak, és írok Festetich grófnak, hogy tavasszal hívjon meg Keszthelyre, a Heli-konra. Nem zárom el előled irigységből a kapcsolataimat. Segítelek, és maholnap ünnepelt költője leszel az országnak. Meg foglak tanítani a különböző strófákra és metrumokra, és együtt írjuk majd a szebbnél szebb sorokat. Igazi gyönyörűség lesz.

PSYCHÉ
Csókolj meg!

Sötét.

HARMADIK JELENET

Egy héttel később. Psyché az ágy előtt, a földön ül, kezében az ominózus Berzsenyi-kötet. Először csak némán olvassa, majd elkezd „megzenésíteni”, és halkán dúdolja magának. Dukai az ágyon ül, és leveleket körmöl. Talán csak véletlenül, vagy Psyché zavarja meg az énekléssel, de többször elrontja a fogalmazást. Ilyenkor összegyűri a papírt, és nemes egyszerűséggel a földre dobja. Szépen lassan gyűlnek a levelek.

PSYCHÉ
Berzsenyi Dániel:

Közelítő tél (részlet)

Hervad már ligetünk, s díszei hullanak,
Tarlott bokrai közt sárga levél zörög.
Nincs rózsás labirinth, s balsamos illatok
Közt nem lengedez a Zephyr.

Nincs már symphonia, s zöld lugasok között
Nem bűg gerlice, és a fűzes ernyein
A csermely violás völgye nem illatoz,
S tükrét durva csalét fedi.

Felnevet, majd elhajítja a könyvet.

DUKAI
Mi a baj?

PSYCHÉ
Úgy ír, mint egy nő.

DUKAI
Pedig nem úgy néz ki. Ha látnád...

PSYCHÉ
Nem szeretném látni. Azt hittem, végeztünk vele.

DUKAI
Végeztünk is.

PSYCHÉ
Akkor miért olvastad a verseit? Egyáltalán miért van meg a könyve? Azt hittem, kidobtál mindent, ami rá emlékeztet. Én fel is gyűjtöttem volna a helyedben.

DUKAI
Az elég közönséges.

PSYCHÉ

Lehet. De őrizgetni a volt szeretőnk dolgait meg túlságosan szentimentális.

DUKAI

Féltékeny vagy?

PSYCHÉ

Én ugyan nem.

DUKAI

Kár.

PSYCHÉ

Csak aggódom érted. Nincs egy hete, hogy öngyilkos akartál lenni miatta. Erre meg ideadod a könyvét, hogy olvassam, mondván: sokat tanulhatok belőle.

DUKAI

Mert így is van. Mindentől függetlenül el kell ismerni, hogy tehetséges. És ezen az sem változtat, hogy milyen ember. Tekints el ettől egy pillanatra, és nézd úgy, mint irodalmi tananyagot. A klasszikus versformákat senki mástól nem tanulhatod meg jobban.

PSYCHÉ

Ez ám a stúdió! Mindegy, hogy milyen volt, szar ember vagy puritán, mindegy, hogy a nőket vagy a kecskéket szerette, és teljesen mindegy, hogy élt – csak a betűk, csak a sorok, csak a kurva hexameter! Ebből születik az új kor költője. Nincs arca, nincs identitása, csak szótagszámai vannak. Minden érdemük el van felejtve, és minden bűnük meg van bocsátva. Ellőtték a lábát Esztergomnál, na és? Finggal űzte el az ördögöt, miközben fordította a Bibliát? Utánozzák csak a komédiások! Megalázott és megnyomorított egy költőnőt? És akkor, mi van? Rajta kívül senki sem bőfögött még időmértékeset.

DUKAI

Mit akarsz mégis? Isteneket, részletes életrajzzal? Akik élete és tanítása köré egész tudományágak szerveződnek?

PSYCHÉ

Embereket akarok. Érző embereket, hibázó embereket, bűnbánó embereket, szerelmes és szerelmeskedő embereket, akik írnak.

DUKAI

Nem. Te olyan költőket akarsz, akiket csak az alapján ítél meg utókor, hogy hogyan éltek. Mondtam már, kellene a mércék, hogy elválasszuk a konkolyt a búzától.

PSYCHÉ

Világos. Leírt egy majdnem tökéletes szapphói strófát, bravó, kitűnő költő. Megerőszakolt egy nőt, bravó, kitűnő költő! Jaj, hogy az te voltál? Ha most jobban belegondolok, micsoda szerencsében volt részed.

DUKAI

Igazságtalan vagy.

PSYCHÉ

Azért mert védeni akarlak?

DUKAI

Mint emberrel, leszámoltam vele. De mint költő, nem hagyhatom figyelmen kívül. (*odamegy Psychéhez*) Jól esik a féltésed. Psyché, ha tudnád, mit meg nem adtam volna annak idején, ha valaki így félt, így ragaszkodik hozzám. De akit az istenek ilyen szerencsében részesítenek, nem gondolhat a bosszúra. Már a tiéd vagyok. Már hozzád tartozom egyedül. Miért félsz egy könyvtől? Bármikor visszarakhatom a polcra. Megígértem, hogy tanítani foglak, ahhoz kell, és semmi máshoz.

PSYCHÉ

Ha én teszem ugyanezt veled, akkor az én verseimet is kézről kézre adnád?

DUKAI

Hiszen most is azt teszem.

PSYCHÉ

De nem így, egy pályakezdőt ajánlva, hanem mint mércét, mint mesterpéldát.

DUKAI

Nem értelek.

PSYCHÉ

Pedig nagyon is világos. Majd egyidősek vagyunk, én még talán idősebb is, hiába a közös évszám. Cigányélet dupla élet. Te befutott és sikeres vagy, kötettel a hátad mögött. És most te ajánlasz tovább, mint pályakezdőt.

DUKAI

Nem tetszik ez az összehasonlítás. Mit akarsz kihozni ebből?

PSYCHÉ

Egyszerűn csak azt akarom tudni, hogy azért karoltál föl, mert tehetségesnek tartasz, vagy csak amiatt, mert tetszem?

DUKAI

És ha mindkettő igaz?

PSYCHÉ

Az veszélyes úgy.

DUKAI

Miért?

PSYCHÉ

Mert nem akarom, hogy csalódj bennem.

DUKAI

Hiszen mindent megadsz, amire vágyom.

PSYCHÉ

De nem fogadtam hűséget neked. Mi van, ha egyszer továbbállok? És teljesen mindegy, hogy miért, muszájból vagy kalandvágyból. Akkor csalódnai fogsz bennem. De vajon azután is tehetségesnek fogsz tartani? Úgy, ahogy Berzsenyit is?

DUKAI

El akarsz hagyni?

PSYCHÉ

Elhagyni. Milyen szó ez? Kincset vagy kendőt szokás elhagyni. Egy tárgyat, amit birtokolsz. Mondtam már neked, hogy nem szeretem, ha birtokolni akarnak. Vagy odaadom a szívem önként, vagy kitépem, és akkor ott van tárgyként, amit a polcodra tehetsz. Ha elmegyek, nem jelenti azt, hogy nem jövök vissza. Ha egyszer megszeretek valakit, az nem szűnik meg.

DUKAI

Másokat is szeretsz. – Ha elmész, abba bele fogok halni.

PSYCHÉ

Nem fogsz.

DUKAI

De, bizony, hogy bele fogok. És ezúttal fegyverrel. Majd elkérem Berzsényiét. Milyen szép is lesz az. Ideteszem a számhoz, és – pukk.

PSYCHÉ

Nem leszel öngyilkos.

DUKAI

Miért vagy ebben olyan biztos?

PSYCHÉ

Mert pontosan tudod, hogy akkor örökre elveszítesz. – Dühös leszel, és gyűlölni fogsz. Egy ideig. Aztán majd rájössz az én igazságomra. Megértesz. De hogy tehetségesnek fogsz-e tartani? Ezt nem tudom. Ezt akartam megtudni tőled.

DUKAI

De miért kell erről beszélünk? Most minden jó. Minden tökéletes. Vagy te nem így érzed?

PSYCHÉ

De.

DUKAI

Akkor felejtjük el.

PSYCHÉ

Attól még megtörténik. Ha nem holnap vagy holnapután, majd később. Nem akarom, hogy akkor csalódj bennem. De ahhoz egészen el kell fogadnod.

DUKAI

Szeretlek, Psyché.

PSYCHÉ

(*énekel*)

Mert a lány nem vigyázott,
megcsípte ott
egy madárpók,

taran, taranta,
már elvakarta,
s árkon túl a
tarantula,
nyomában falu,
zárva ház, kapu.
De a pók visszamászott,
lányra vágyott,
zár, kít zárt ott,
taran, taranta,
a lány akarta,
nyílt az ajtó
és a bajtól
nem vigyázta senki,
tanult szeretni.
Kétszer esett meg a lány,
s nem oly parány
a pókmarás,
taran, taranta,
szépen ringatta
Babáját a
Babájának,
ki már idegenbe'
mérgez idegekbe.
Nem kell nekünk így járni,
pókkal hálni,
s potrohálni,
taran, taranta,
taran, taranta,
csak tánc jó a
csáprágóra,
szőrös láb helyett
tapossunk helyet!

Dukai a dal vége felé, teljesen felszabadul, és amit a jelenet elején elképzeltetlen tartottunk, vadul elkezdi kitépni Berzsenyi kötetéből a lapokat, majd meg is gyújtja egyiket-másikat. Nagy lendületében a Psyché érdekében írt leveleket is meg akarja semmisíteni. Psyché azonban megakadályozza.

PSYCHÉ
Azokat ne!

DUKAI
Ezek csak levelek. Kísfaludynak, Festetichnek...

PSYCHÉ
A forradalomban is mértéket kell tartani. *(megmutatja a háború nyomait, többek között a meggyalázott Berzsenyi-kötetet)* Márpedig ennek a napnak úgy kell bevonulnia az irodalomba, mint a költőnők lázadása a költőférfiak ellen. Ilyet nem sokat csináltak azelőtt. És ezzel, Judit, te lettél a forradalom anyja, vagy lánya, kinek mi tetszik.

DUKAI
Mi lehetnének az új szapphisták. Vagy a tollforgató amazonok, akik tintájukat ontják Magyarországért.

PSYCHÉ

A szabad Magyarországért!

DUKAI

A költőnői jogok nyilatkozata. Írták: Lónyay Erzsébet Psyché és Dukai Takách Judit, a tollforgató amazonok képviselőjében. Mottó: Nyald ki, Berzsenyi.

PSYCHÉ

Preambulum: „Költőnő, ébredj fel, a vész harangja zúg az egész univerzumban, fedezd fel jogaidat”. Aztán még: „Férfi, képes vagy igazságosnak lenni? Ki adott neked hatalmat arra, hogy elnyomd a nőtársaimat? Az erőd? A tehetséged?”

DUKAI

„Lásd a teremtő bölcsességét, és lásd a természetet teljes nagyságában, és mondj nekem, ha mersz, egyetlen példát is e zsarnoki uralomra!” Konklúzió: *(együtt Psychével)* „Párizstól Peruig, Japántól Rómáig nincs butább állat a férfinál!”

Az utolsó mondat után mindketten nevetésben törnek ki. Érzik, hogy a lelkesedésük átlendült egy bizonyos ponton.

PSYCHÉ

Kezdetnek megteszi.

DUKAI

De nem állhatunk meg. Elvész a lendület.

PSYCHÉ

Éppenséggel van még egy hely, ahol szükség van forradalomra. *(az ágyhoz megy, felhajtja a takarót)*

Sötét.

NEGYEDIK JELENET

Egy héttel később. Egyre több az összegyűrt papír a földön, és előkerülnek az üres borosüvegek is. Psyché az ágyban fekszik, olvas. Dukai jön.

PSYCHÉ

Mi az ott a kezekben?

DUKAI

(felmutatja a levelet) Neked jött.

PSYCHÉ

Ilyen hamar válaszoltak volna?

DUKAI

Valami Zedlitz.

PSYCHÉ

Maxi? Add csak ide! De honnan tudja a címet? *(feltépi a levelet, és egyből olvasni kezdi, közben fel-fel-nevet)* Ó, ez aranyos...

DUKAI
Egy újabb udvarló?

PSYCHÉ
Csak a férjem. Maximilian Zedlitz, de én csak Maxinak hívom.

DUKAI
És mit akar?

PSYCHÉ
Azt írta, hogy Szombathelyen van. És szeretné, hogy találkozzunk.

DUKAI
Aha.

PSYCHÉ
Ne mondd, kérlek, hogy „aha”, az túlságosan is közönséges.

DUKAI
És te akarsz vele?

PSYCHÉ
Még meggondolom. -- Mi az, te sírsz? Jaj, te kis butus, emiatt nem kell. Ha el is utazom, csak egy napra, na jó, esetleg kettőre. Utána jövök is vissza hozzád.

DUKAI
És ha azt akarja, hogy vele menj?

PSYCHÉ
Ugyan. Erőszakkal úgyse tud rávenni. Erősebb vagyok nála. Ha meg parancsolni próbál, kiröhögöm.

DUKAI
Nem hiányzik az otthonod?

PSYCHÉ
Elfelejtetted, hogy cigánykirály volt az ősöm? Az egész világ az otthonom. Most éppen ez a ház. És jól érzem magam. Nem tudna két loval sem elhúzni innen. Nyugodj meg, nem megyek sehová. Egy darabig biztosan nem.

DUKAI
Olyan jó ezt hallani. Tudod, amikor azt mondtad múltkor, hogy egyszer majd... hogy az a dolgok rendje, hogy valamikor elmész, nagyon elszomorodtam. És azóta sem tudom kiverni a fejemből. Nézd, én elfogadtam ezt, és nem akarok telhetetlennek tűnni, mert minden nap ajándék, amit veled tölthetek. De néha eszembe jut, hogy mi lesz utána? Minden reggel ott a görcs a gyomromban, hogy mi van, ha a mai nap lesz az utolsó, amit együtt töltünk. Persze napközben se jobb, mert bármikor kaphatsz egy levelet, vagy bármikor meggondolhatod. Nem tudom, hogy valaha is készen fogok-e állni a búcsúra.

PSYCHÉ
Komolyan nem értelek, Judit. Egyfolytában olyan miatt aggódsz, ami még meg sem történt. Nem ég a ház, nem utaztam el. És hogy örülj, nem fogok találkozni a férjemmel sem.

DUKAI

Nem tiltottam meg neked soha semmit. De egyszer úgyis el fogsz utazni, te mondtad ezt, nem én találtam ki. És szeretnék fölkészülni rá.

PSYCHÉ

Kesergéssel a kesergésre? Azt mondtad, boldog vagy és jól érzed magad mellettem. Akkor miért nem élvezed ki? Most itt vagyok. Miért kell képzeletben előre elsiratnod?

DUKAI

Nem mindenkiben folyik cigányvér. És nekem szeretőből is elég egy.

PSYCHÉ

Kibújt a szög a zsákból.

DUKAI

Nem akartam veszekedni, ne haragudj. Szeretlek, Psyché. Szeretlek. Szeretlek. Szeretlek... -- Mibe kerülne, ha egyszer kimondanád te is?

PSYCHE

Ha ennyire akarod: szeretlek.

DUKAI

Meg százezreket, igaz?

PSYCHE

Te akartad hallani, tessék, megkaptad. Mi kell még?

DUKAI

Hogy foglalkozz velem. Mostanában mintha untatnálak, nem is figyelsz rám, már nem is táncolunk. És ez az új szokásod, hogy vacsora után elmész egyedül sétálni... Órákig nem jössz haza, pedig semmi sincs a környéken. Se város, se erdő. Mintha menekülnél előlem. Már nem is kívánsz.

PSYCHÉ

Miért kell mindent elrontanod? Kitalálsz valami hülyeséget, és ahhoz ragaszkodsz. Semmi sem változott. Ugyanúgy érzek, mint azelőtt. Nem kell egyből a legrosszabbra gondolni.

DUKAI

Ne haragudj, tényleg. Nem tudom, mi van velem. Verset sem írtam már – hetek óta.

PSYCHÉ

Biztos a front miatt. Nekem is fáj tőle a feje-d.

DUKAI

Hozok rá valamit...

PSYCHÉ

Bort. Az már üres.

DUKAI

Túl sokat iszol.

PSYCHÉ
Sajnálod tőlem?

DUKAI
És tegnap is...

PSYCHÉ
Na, kezdődik...

DUKAI
Amikor elmentél, még józan voltál, legalábbis csak pár pohár volt benned. De mire visszajöttél, alig tudtál bejönni a házba. Búzlóttél az alkoholtól.

PSYCHÉ
Sajnálom, ha felébresztettelek.

DUKAI
Nem aludtam. Vártalak haza.

PSYCHÉ
És aggódtál, tudom. Ezt csinálod mindig.

DUKAI
Hol voltál az este? – Azt kérdeztem, hol voltál az este? Mert az biztos, hogy nem sétálni.

PSYCHÉ
A szomszédban voltam, ahol az öregember lakik. Annak az öregembernek van egy unokája, egy nagyjából korunkbeli férfi. A nevére sajnos nem emlékszem. Ő hívott el a pincéjükbe. Meséljek még?

DUKAI
Mit csináltatok együtt?

PSYCHÉ
Boroztunk.

DUKAI
És az a férfi semmit sem akart tőled?

PSYCHÉ
Dehogynem, ezért is hívott el. Most tényleg hallani akarod az egészet? El fogod sírni magad.

DUKAI
Nem fogom.

PSYCHÉ
Már most könnyes a szemed. De tudod mit, inkább elmondom, mielőtt elképzelnéd a legrosszabbat.

Mi volt neked Berzsenyi
de egyszeri,
ez megteszi,
Izmok, kockahas,
Égigérő fa-

Hordóban, földön
„Bitte, most nyögjön”
kérte a hím,
a tegnapim,
Jó volt egy körre,
S váltunk örökre.

Ha szeretnéd, belemehetek a szaftos részletekbe is.

DUKAI
Elég lesz, köszönöm.

PSYCHÉ
Ezért nem akartam elmondani. Utálok hazudni. De még jobban utálok, ha megbántok valakit, és téged most sikerült.

DUKAI
Az én hibám, én akartam hallani az igazságot.

PSYCHÉ
De neked fáj az igazság. Hiába mondtam el, milyen vagyok, te nem tudtad elfogadni teljesen... Hogy lehettem ennyire naiv? Látom, kedvesem, hogy te mindent megpróbálsz. De valóban érdemes ennyi szeretetet ölni belém?

DUKAI
Engem csak az öl meg, ha nem szerethetlek.

PSYCHÉ
Jobb lesz, ha összepakolok.

DUKAI
Komolyan ezt csinálod?

PSYCHÉ
Csak meg akarlak kímélni a további fájdalmaktól.

DUKAI
Hadd döntsem el én, hogy mennyit bírok el.

PSYCHÉ
De így csak bántani foglak.

DUKAI
Majd megszokom valahogy.

PSYCHÉ
A megszokás senkinek se jó.

DUKAI
Nekem az lesz. Észre se fogod venni, hogy ez csak megszokás. Újra boldogok leszünk. Csak maradj velem. Legalább egy kis időt maradj még. – Kérlek.

Sötét.

KIS ÉJI JELENET

DUKAI
(*suttogva*) Psyché. Psyché. Alszol?

PSYCHÉ
Még nem. Mit akarsz?

DUKAI
Milyen volt?

PSYCHÉ
Micsoda?

DUKAI
A tegnapi.

PSYCHÉ
A dugás? Az jó volt. Határozottan jó.

DUKAI
De mégis milyen?

PSYCHÉ
Csináltad már férfival, nem? Pontosan olyan. De biztosan erről szeretnél beszélgetni?

DUKAI
Nem minden férfival ugyanolyan. Ezt még én is tudom. Nekem se csak Berzsenyi volt.

PSYCHÉ
Most már nem tudom eldönteni, hogy téged ez a téma bánt vagy izgat.

DUKAI
Csak meg akarlak érteni.

PSYCHÉ
Mire vagy kíváncsi?

DUKAI
Hogy jobb volt-e, mint velem?

PSYCHÉ
Nem volt jobb, csak más. Ezt talán nem kell elmagyaráznom.

Szünet.

DUKAI
Lesz még ilyen?

PSYCHÉ
Vele biztosan nem. De hogy mással? Nem tudom. Talán. Sőt, valószínű. Nem tudom megígérni, hogy nem fekszem le férfiakkal többé. Ahogy azt sem, hogy hűséges leszek. Annyira sajnálom, Judit. Annyira szeretnék úgy szeretni, mint te engem.

DUKAI

Nekem az is elég, hogy itt vagy.

PSYCHÉ

Na, ne sírj. Nincs semmi baj. *(dúdol neki és ringatja, mintha kisgyerek volna)*

ÖTÖDIK JELENET

6/8. „Psyché álma”. Lassan világosodni kezd. Azonban nappali fény helyett hideg, kékes színű fény színezi a játékkeret, ami megmarad a homály és derengés régióiban, szemben a teljes totállal. Psyché fölül az ágyban. Nem riadt, nem olyan, mint aki rémálomból ébredne, hanem aki pontosan tudja, hogy a következő pillanatban valami történni fog. Olyan valami, aminek meg kell történnie. És valóban, nem sokkal ezután egy papírrepülő hasít a levegőben, majd lendületét veszítve a földre zuhan. Psyché fölkel az ágyból, fölveszi a papírrepülőt, és akkor veszi észre, hogy a repülő igazából egy levél, egyenesen Kisfaludy Sándortól. Kismítja, és olvasni kezdi. Még a végére sem tud jutni a levélnek, amikor újabb repülő érkezik, aztán megint egy, a végén mindenhol papírrepülők suhannak. Több tucat levél, Kazinczytól, Kölcseytől, és a korszak minden jelentős és feltörekvő írójától, költőjétől. Psyché, mint egy kisgyermek, ugrál, mindet el akarja kapni, még az ágyra is felugrik. Ekkor felébred Dukai, és észreveszi Psyché játékát. Ami Psychének édes, az számára rémálom. Fel akar ébredni belőle, és Psychét is magával akarja rángatni a valóságba. Dukai megfog egy levelet, és mint egy önjelölt rendező, megállítja a jelenetet. Totálfény.

DUKAI

Nézd, mi van nálam.

PSYCHÉ

Nekem címezték.

DUKAI

Inkább azt nézd, ki küldte.

PSYCHÉ

Kisfaludy Sándor.

DUKAI

Nem is örülsz? Erre vártál, mióta...

PSYCHÉ

Miért van felbontva?

DUKAI

Ez igazán nagy dolog. Kisfaludy nem szokott mindenkinek válaszolni. Meg kell ünnepelni. Hozok bort.

PSYCHÉ

Kérdeztem valamit. Miért van felbontva? Olvasod a leveleimet?

DUKAI

Csak láttam, hogy Kisfaludytól jött, és meg akartam nézni, hogy milyen kritikát írt. Nem akartam, hogy esetleg csalódj.

PSYCHÉ

Köszönöm az odafigyelést, de ha jól emlékszem, kettőnk közül te vagy az érzékeny.

DUKAI
Én ajánlottalak be, felelőségemnek éreztem...

PSYCHÉ
Egy percgig sem hiszem el ezt a mesét. Azt hitted, hogy megint a férjem írt. Álnéven, vagy mit tudom én. Nem bízol bennem.

DUKAI
Mert lehet is bízni olyanban, aki nyíltan vállalja, hogy hűtlen, és még büszke is rá.

PSYCHÉ
Most komolyan te vagy megsértődve? Elolvastad a leveleimet, és neked áll feljebb? Mikor titkoltam el bármit is? Ha annyira kíváncsi vagy, mi van a leveleimben, csak mondd, és megmutatom. De az nem működik, hogy cenzori hivatalalt játszol.

DUKAI
Nem kell mindjárt mártírnak lenned. Elolvastam egy levelet, nagy ügy, ezzel még nem korlátoztam a szabadságodat. És nagyon szívesen, hogy segítettem.

PSYCHÉ
Még köszönjem is meg?

DUKAI
Nélkülem azt se tudná Kisfaludy, hogy a világon vagy.

PSYCHÉ
Vagy ügy. Köszönöm a csontot, remélem, jó ölebed voltam.

DUKAI
Istenem, Psyché, miért kell állandóan veszekednünk?

PSYCHÉ
Nem kell. El is mehetek.

DUKAI
Hányszor akarod ezt még eljátszani?

PSYCHÉ
Igazad van. Most tényleg elmegyek.

DUKAI
Bocsánatot kérek. Soha többé nem fogom elolvasni a leveleidet.

PSYCHÉ
Azzal már tele van a padlás. Elég. Meguntam.

DUKAI
Vagy megkaptad végre, amit akartál. Észrevett az egyik isten, most már nem kell a közvetítő.

PSYCHÉ
Azt hiszed, hogy azért voltam veled, hogy levelet kapjak Kisfaludytól? Ennyi erővel, az ő ágyába is bebújhattam volna. Lehet, hogy egyszer az is megtörténik. Most már megvan a címe. – Nevetséges

vagy. Nem azért szoktam lefeküdni valakivel, hogy előre jussak. Tehetséges vagyok, és ezt te is pontosan tudod. Ha nem te, akkor más ajánl be. Csak idő kérdése lett volna.

DUKAI

Tehetséges vagy. Szeretted hallani, igaz? Tehetséges vagy. Tehetséges. Még nálam is tehetségesebb. Én nem értek ennyire az emberek manipulálásához.

PSYCHÉ

Na jó, itt fejezzük be.

DUKAI

Íme, az önérzetes kurva.

PSYCHÉ

Nem tudlak komolyan venni.

DUKAI

Menj csak. Menj csak, akihez akarsz. Az egész országban álló farokkal fogadnak.

PSYCHÉ

Legalább ennyi haszna volt a – vakációmnak. Végre nem vagy az a szentimentalista vénkisasszony, mint régen. És talán most már lesz annyi eszed, hogy ne játssz a késsel.

DUKAI

Hogy lehetsz ilyen aljas?

PSYCHÉ

Csak én bánthatlak? És amiket te a fejemhez vágál? Szerinted nekem nem lehet fájdalmat okozni?

DUKAI

Ne haragudj. Nem tudom, mit beszélek már. Nem akartalak bántani. Te vagy a legutolsó, akit bántani akarnék. Bocsáss meg. Nem akarlak elveszíteni. Nem akarom, hogy elmenj. Bocsáss meg, Psyché. Ne hagyd itt, kérlek. Ne lökj el magadtól.

PSYCHÉ

Engedj! – Engedj már!

DUKAI

Te büdös kurva. Te érzéketlen dög. Ezt érdelem tőled? Így bánsz a jötevéddel? Elintézek. Kírlak az irodalomból. Majd megírom Kisfaludynak, hogy milyen ember is vagy valójában.

PSYCHÉ

Nem tudsz megijeszteni. *(észreveszi Dukai kezében a lovaglőostort)* És mit akarsz azzal? Ezt tanultad Berzsenyitől? Szép, mondhatom.

DUKAI

Nem tűröm, hogy így beszélj velem a saját házamban.

PSYCHÉ

Azt hiszed, hogy maradni akarok? Már itt sem vagyok.

DUKAI

Jaj, teljesen megőrültem. – Ez nem én vagyok. Ez a fájdalom. Nem én cselekszem. Nem én káromolok. Nem én akarom ezt. Bocsáss meg, Psyché. Megőrjítesz. Annyira szeretlek, hogy beleőrülök, ha elhagysz. A szerelem elvette a józan eszem. Ránehezdedt a végtagjaimra. A szerelmem fél és retteg, olyan, mint a sarokba szorított állat, nem azért támad, hogy bántson, hanem hogy engem védjen. Bocsáss meg. Őrült vagyok. Azt mondtad, hogy szereted az őrülteket. Szánj meg engem is, és szeress, ha csak annyira is, mint azt a német költőt. Kérlek, Psyché, könyörgök.

PSYCHÉ

Sajnálom, de ha akarnék, se tudnék már maradni. Ezek után nem. Mindkettőnk érdeke, hogy elutazzak. Nézz magadra. Nem látod, milyen szánalmas, amit csinálsz. Az isten szerelmére, te egy értelmes nő vagy. És nem utolsósorban költő. Az a Dukai Takách Judit, aki miatt átutaztam az országot, nem ilyen. Ha fontos neked, hogy valamennyire tiszteljelek még, akkor elengedsz.

DUKAI

Nem akarom, hogy tisztelj. Szarok a tekintélyre. Azt akarom, hogy szeress.

PSYCHÉ

Szeretlek. És mindig is szeretni foglak. De nem úgy, ahogy szeretnéd. Ha ezt meg tudod bocsátani – ha most el tudsz engedni, akkor sohasem veszítesz el.

DUKAI

Nem tudlak marasztalni. Még erőszakkal sem, ezt már látom. Megadom magam. Gyóztél. Elmehetsz. Ezt akartad. Akkor menj. Isten veled! Jó utat! És sok szerencsét az élethez! (*Psyché nem mozdul*) Most mi az? Miért nem mész?

PSYCHÉ

Mennék, csak...

DUKAI

Nincs pénzed? – Rendben, ezen ne múljon. (*pénzt ad Psychének*) Ennyi talán elég lesz az útra.

PSYCHÉ

Ez sok. Ennyit nem fogadhatok el.

DUKAI

Vegyél valamit belőle Szombathelyen. Valami szépet, ami rám emlékeztet.

PSYCHÉ

(*ezúttal őszintén*) Köszönöm.

Psyché csókot nyom Dukai arcára. Dukai arcával kifele fordul közben. Semmit sem lehet leolvasni róla. Se szomorúságot, se fájdalmat. Psyché elmegy. Visszanéz Dukaira, aki továbbra is mozdulatlanul, rezzenésten arccal áll. Se szípgás, se könnyek.